

Om Europarådets sprogprojekter

Elsebeth Rise

Cand.pæd., forskningsbibliotekar på Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Et af Europarådets mål er at fremme fri bevægelighed af mennesker, information og ideer i Europa. Kendskab til fremmedsprog fremmer målet ved at opbygge en fælles forståelse og accept af kulturforskelle. Interessen for fremmedsprog kommer til udtryk gennem sprogprojekterne. AILA (*International Association of Applied Linguistics*) med nationale afdelinger, i Danmark ADLA, er en aflægger af Europarådet med det formål at fremme forbindelsen mellem forskning og undervisning (Trim: A View, 1996).

Denne artikel giver en oversigt over Europarådets hidtidige fire sprogprojekter med særlig vægt på det sidste. Siden 1961 har de afløst hinanden. Hvert projekt har trukket på indsatsen af mange landes forskere, lærere og administratorer og resultaterne er udmøntet i pamfletter, bøger og rapporter. Til de afsluttende konferencer har medlemslandene sendt delegationer og observatører for at opfange de seneste tendenser og drøfte resultaterne mhp i enighed at fremsende anbefalinger

til landenes undervisningsministre. I april 1997 afholdtes den afsluttende konference på det seneste sprogprojekt „*Language Learning for European Citizenship*“.

Konkret har projekterne medført gennemgribende ændringer i fremmedsprogundervisningen. Litteraturen herom er righoldig; en god del findes på Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Det første sprogprojekt 1962-72

Det første større sprogprojekt fremhævede nødvendigheden af at etablere strukturer for internationalt samarbejde, innovation i undervisningssektoren og informationsudveksling. Sprog skulle ikke længere være en luksus for eliten, men en kilde til information og kultur for enhver, en demokratisk rettighed.

Modern Languages 1971-81

I det andet sprogprojekt arbejdede man frem mod et europæisk unit-credit system for voksne som et led i livslang

læring. Havde man lært en bestemt unit, ville man opnå credit derfor, uanset hvilket europæisk land man opholdt sig i. Credit-tanken faldt i første omgang; men ekspertgruppen og dens netværk udviklede en art syntese ud fra en lang række tilgange, herunder målspecifikationer ud fra behov, elevcentreret undervisning, autonomi og medieteknologi.

I Tærskeltrin (*Threshold Level*, 1974) specificeredes mindstekrav til de sproglige færdigheder, der er nødvendige for at omgås folk fra andre lande i dagligdags situationer. Der udvikledes et apparat af situationer, funktioner, temaer og begreber med en kerne af grammatiske udtryk og generelt ordforråd. Opmærksomheden skiftede fra form til funktion. Tærskeltrin blev først beskrevet for engelsk; i dag findes Tærskeltrin for andre 19 sprog (fransk, tysk, spansk, italiensk, dansk, hollandsk, svensk, norsk, katalansk, baskisk, portugisisk, walisisk, russisk, lettisk, estisk, litauisk, maltesisk, irsk og græsk). Waystage er et mindre avanceret niveau for engelsk.

Learning and Teaching Languages for Communication 1982-88

Hovedtemaer for det tredje projekt var kommunikativ sprogundervisning og læreruddannelse med særlig vægt på klassetrin syv til ti, voksenuddannelsen og indvandrerområdet.

I 37 internationale workshops for læreruddannere arbejdede man med det teoretiske grundlag for kommunikativ undervisning, mål, materialer, meto-

der, vurdering, læreruddannelse, innovation (Girard og Trim 1988). Et rigt netværk af undervisere og forskere i samarbejde på tværs af grænser udbyggedes. I *Schools Interaction Network* (1977-87) besøgte et lille team forskningsaktive personer andre medlemslande mhp observationer og diskussioner af innovative projekter (Girard og Trim 1988; Broberg 1990).

Ved projektets afslutning i 1988 og i tiden efter fik Europarådet nye østeuropæiske medlemmer. Det internationale sprogarbejde fik nye dimensioner og færre penge. Europarådet har i dag over 40 medlemmer.

Language Learning for European Citizenship 1989-96

Dette fjerde projekt behandler emneområderne: målspecifikationer (flere levels og specialiseringer); kommunikations- og informationsteknologi; tosproget undervisning i tosprogede områder og sprog som redskabsfag i andre fag; udvekslinger og studierejser; elevautonomi; evaluering; lærer- og efteruddannelse. Følgende sektorer af uddannelsessystemet prioriteres:

- tidlig fremmedsprogsundervisning (5/6-10/11 år)
- klassetrin elleve til tretten (15/16-18/19)
- erhvervsuddannelserne
- avanceret voksenuddannelse

Final Report (1989-96) giver et samlet overblik over projektet, herunder en række anbefalinger og forslag til fremtidig handling. I 1990 udbygges både Threshold Level og Waystage med

flere specifikationer og strategier. Med *Vantage Level* (1996) specificeres et højere niveau, således at der nu foreligger et treleddet system for engelsk, der i princippet kan overføres til alle sprog. Af andre nyudgivelser og landvindinger skal omtales: 1) *New style workshops*; 2) De fem kompendier over prioritetsområderne; 3) Rammebeskrivelsen; 4) *Language Portfolio*; 5) Strategisk kompetence.

Workshops

New style workshops (1990-1996) er tre-fasede: To lande melder sig som værter i et eller flere prioritetsområder, kompetente folk vælges og samarbejder med Europarådets eksperter; ved den første workshop gøres status over emnet, relevante områder for forsknings- og udviklingsarbejde findes og et handlingsprogram for de næste 2 år nedfældes. De vedtagne projekter føres ud i livet og afrapporteres på workshop nr. 2 i det nye værtsland, hvor der tages stilling til det fremtidige arbejde.

Til hver workshop findes en rapport. Desuden er der udarbejdet 5 kompendier over prioritetsområderne, hvor de vigtigste erfaringer er anført.

Tidlig fremmedsprogsundervisning

Foreign Language Learning in Primary Schools (5/6 to 10/11) red. af Peter Doyé (Tyskland) og Alison Hurrell (Skotland) er tænkt som håndbog; workshops med tilhørende forsknings- og udviklingsarbejder analyseres; der gives et rationale for tidlig fremmedsprogsundervisning, og mål, metoder, ressourcer, organisation, evaluering, læreruddannelse behandles. Det anbe-

fales at undervisning i fremmedsprog og fremmed kultur indgår i læseplanerne med tværkulturel kommunikativ kompetence som overordnet mål.

Sociokulturel kompetence

The Sociocultural and Intercultural Dimension of Language Learning and Teaching red. af Michael Byram (UK) og Geneviève Zarate (Frankrig) har som pointe, at undervisningen i viden om og forståelse af en anden kultur og et andet samfund er underordnet undervisningen i selv at kunne opdage og at kunne analysere; tilegnelsen af tværkulturel kompetence skal få eleverne til at anerkende og vedkende sig relativiteten i kulturel praksis, værdier og anskuelser. Pædagogisk innovation eksemplificeres i syv case-studies. Forholdet mellem teori og praksis i udviklingen af mål og definitioner for det sociokulturelle aspekt i fremmedsprogsundervisningen diskuteres.

Kommunikations- og informations-teknologi

New Technologies in Language Learning and Teaching udg. af Anne-Karin Korsvold (Norge) og Bernd Rüschoff (Tyskland) indeholder en oversigt over informations- og kommunikationsteknologiens potentiale for sprogundervisning, herunder teoretiske overvejelser, case studies og resultater fra projektarbejde i ni artikler. Betydningen af adgangen til autentisk materiale og kulturel information, til internationale kontakter, netværk, samt fjernundervisning fremhæves.

Erhvervsrelateret fremmedsprogsundervisning

Language for Work and Life. The Council of Europe and Vocationally Oriented Language Learning red. af Gerd Egloff og Anthony Fitzpatrick (Tyskland) påviser, at erhvervsuddannelsernes fremmedsprogsundervisning er den hurtigst voksende sektor i hele Europa. Erfaringer med autonomi, teknologi, telematik, vurdering, evaluering, behov, materialeudvikling, indlæringsmiljø og læreruddannelse gennemgås.

Anbefalingerne drejer sig især om forskning inden for det kommunikative potentiale i forskellige erhvervsområder, om læreruddannelse, materialeudvikling, evaluering og certificering.

Elevautonomi

L'autonomie de l'apprenant en langues vivantes. Recherche et développement/ Learner Autonomy in Modern Languages. Research and Development red. af Henri Holec (Frankrig) og Irma Huttunen (Finland) giver en teoretisk og praktisk præsentation med begrebsafklaring, og betingelserne for selvstyret indlæring beskrives; workshops og udviklingsarbejder gennemgås med anbefalinger.

Rammebeskrivelsen

På et Symposium i Rüsclikon (1992) i Schweiz anbefalede man Europarådet at etablere en „omfattende, sammenhængende og gennemskuelig“ rammebeskrivelse for sprogfærdighed, sådan at lærnere selv kunne vurdere deres fremskridt i forhold til et defineret referencemateriale.

Et svar herpå er *Modern Languages: Learning, Teaching Assessment. A Common European Framework of Reference. Draft 2*. Det er en åben, ikke foreskrivende rammebeskrivelse, der kan (ikke skal) tjene fagdidaktiske beslutninger i det enkelte land. Den er under stadig revision, og den skal ses på baggrund af den sproglige og kulturelle spredning i Europa. Den kommunikative kompetence forklares, sprogbrug og sprogbruger beskrives, tasks og tekst diskuteres, sprogspredningens betydning for læreplanstænkningen overvejes, skalaer og trin etableres mhp sammenlignelighed. Begrebsapparatet tjener til refleksion over mål og metoder og kan danne grundlag for selvstyret læring og selvvurdering i skolen og i et livslangt forløb. Hertil hører brugervejledninger for elever, lærere, læreruddannere, eksaminatorer, lærebogsforfattere, læseplansudviklere, beslutningstagere, udbydere af voksenundervisning.

Portfolio

Hånd i hånd med rammebeskrivelsen går *European Language Portfolio*. Portfolio er et sprogpas eller en logbog, som oplyser om officielle eksamener, men også rummer lærners egne angivelser af kurser, læste tekster (papir, elektronisk, av), erfaringer med at lære (dagbog) og med selvvurdering.

I forslaget indgår portfolio for både børn og voksne; politisk håber man på samarbejde med EU om sammen med regeringerne og andre at overveje, hvordan portfolio kan gennemføres som forsøg i de næste år.

Strategisk kompetence

I rammebeskrivelsen er komponenterne i kommunikativ kompetence nedbragt til tre: lingvistisk kompetence, sociokulturel kompetence og pragmatisk kompetence. Strategisk kompetence beskrives imidlertid i: *Strategies in Language Learning and Use. Studies towards a Common European Framework of Reference for Language Learning and Teaching* af Henri Holec, David Little, René Richterich, 1996. Bogen indeholder tre studier: *Strategic competence considered in relation to strategic control of the language learning proces; Strategic competence: Acquiring learning and communication strategies, samt Self-directed learning: an alternative form of training.*

Det næste projekt 1997-2001

Ved den afsluttende konference i Strasbourg anbefalede man et nyt - begrænset - projekt, hvor man bl.a. ville koncentrere sig om at udbrede kendskabet til resultaterne fra de hidtidige projekter, igangsætte pilotstudier i forbindelse med rammebeskrivelsen og portfolio, evt. i samarbejde med EU, og fortsat arbejde med lærernes uddannelse og videreuddannelse. Projektet er vedtaget og hedder: *Language Policies for Multilingual and Multicultural Europe*; det skal vare til 2001, som er udnævnt til EUs europæiske sprogår. Leder er Joe Sheils; John Trim, de tre foregående projekters chef, gik fra borde hjerteligt hyldet for årtiers enestående indsats.

Litteratur

- Broberg**, Margareta: Europarådets publikationer om sprog. En bibliografi. Kbh. EF Informations- og Dokumentationscenter for Fremmedsprogspædagogik, 1990. 163 s.
- Ek**, J.A.van & J.L.M.Trim: Threshold Level 1990. Rev. & extended version. Strasbourg, Council of Europe Press, 1991. 252 s. (Modern languages)
- Ek**, J.A.van & J.L.M.Trim: Vantage Level. Strasbourg, Council for Cultural Co-operation, Education Committee, 1996. 147 s. (Modern languages)
- Ek**, J.A.van & J.L.M.Trim: Waystage 1990. Rev.& extended version. Strasbourg, Council of Europe Press, 1991. 154 s. (Modern languages)
- European** Language Portfolio. Proposals for development with contributions by I. Christ et al. Strasbourg, Council for Cultural Co-operation, 1997. 111 s.
- Foreign** Language Learning in Primary Schools (age 5/6 to 10/11) ed. by Peter Doyé, Alison Hurrell. Education Committee, Council for Cultural Co-operation, Council of Europe Publishing, 1997. 104 s. (Modern languages)
- Holec**, Henri, David Little & René Richterich; *Strategies in Language Learning and Use. Studies towards a common European framework of reference for language learning and teaching.* Strasbourg, Council of Europe Publishing, 1996. 127 s.
- Kornum**, Lis: Europarådskonference om fremmedsprog. I: Sprogforum ; 1997, nr. 9, s. 4-6.
- Language** Learning for European Citizenship. Final report (1986-96). Comp. & ed. by John Trim. Strasbourg, Council for Cultural Co-operation Education Committee, 1997. 101 s. Bibl.
- Languages** for Work and Life. The Council of Europe and vocationally oriented language learning (VOLL). Ed. by Gerd Egloff, Anthony Fitzpatrick. Strasbourg, Education Committee, Council for Cultural Co-operation, 1997. 220 s. (Education. Modern languages)
- Learning** and Teaching Modern Languages for Communication. Final report of the project group (activities 1982-87). Ed. by Denis Girard & John Trim. Strasbourg, Council of Europe, Council for Cultural Cooperation, 1988. 115 s. (også fr. udg.)

Modern Languages. Learning, teaching, assessment. A common European framework of reference. Draft 2 of a framework proposal. Modern languages. Strasbourg, Council of Europe. Council for Cultural Co-operation. Education Committee, 1996. 213 s.

- Guide for Adult Learners. Draft 1 prep. by Ph. Riley, S. Bailly, M.-J. Gremmo. CRAPEL (Centre de Recherches et d'Applications Pédagogiques en Langues) Université de Nancy 2. 1996. 26 s.

- Guide for Curriculum Developers. Draft 1 prep. by G.L.M. Stoks on behalf of SLO. 1996. 31 s.

- Guide for Educational Policy Decision Makers. Draft 1 prep. by André Baeyen & Rune Bergentoft. 1996. 37 s.

- Guide for Examiners. Draft 1 prep. under the direction of M. Milanovic (A.L.T.E). 1996. 53 s.

- Guide for Learners in upper secondary education. Draft 1 prepared by S. Devitt. 1996. 23 s.

- Guide for Providers of Adult Education. Draft 1 prep. by M. Makosch & A. Fitzpatrick on behalf of I.C.C. 1996. 22 s.

- Guide for Teachers. Draft 1 prep. by Brian Page. 1996. 21 s.

- Guide for Teacher Trainers (Primary Education). Draft 1 prepared by Rita Balbi. 1996. 31 s.

- Guide for Teacher Trainers (Secondary School). Draft 1 prep. by Barry Jones. 1996. 32 s.

- Guide for Textbook and Materials Writers. Draft 1 prep. by Andy Hopkins. 1996. 31 s.

New Technologies in Language Learning and Teaching. Ed. by Ann-Karin Korsvold & Bernd Rüschoff. Strasbourg, Education Committee, Council for Cultural Cooperation, Council of Europe Publishing, 1997. 156 s. (Education. Modern languages)

North, Brian: Scales of Language Proficiency. A survey of some existing systems. First meeting of the working party on a common European framework of reference for language teaching and learning. Strasbourg, 21-22 October 1993. Strasbourg, Council for Cultural for Cultural Co-operation, 1993. (Language learning for European citizenship)

Sheils, Joe: Communication in the Modern Languages Classroom. Strasbourg, Council of Europe, Council of Cultural Co-operation, 1988. 309 s. (Education & Culture) (Project no. 12 „Learning and teaching modern languages for communication“)(fr. & ty. udg.)

The Sociocultural and Intercultural Dimension of Language Learning and Teaching. Ed. by Michael Byram & Geneviève Zarate. Strasbourg, Education Committee, Council for Cultural Cooperation, Council of Europe Publishing, 1997. 120 s. (Education. Modern languages)

30 Years of Language Teaching. Ed. by Eric Hawkins. London, CILT, Centre for Information on Language Teaching and Research, 1996. 424 s.

Transparency and Coherence in Language Learning in Europe. Objectives, assessment and certification. Symposium held in Rüschiikon. Switzerland, 10-16 November 1991. Report, Rapporteur John Trim, ed. by Brian North, Strasbourg, Council of Europe, Council for Cultural Co-operation, 1992. 211 s.

Trim, John: Modern Languages in the Council of Europe. I: Language Teaching ; vol. 29 ; 1996 ; nr.2, s. 81-85.

Trim, John: Council of Europe Workshops 1990-1996 (conclusion). I: Language Teaching ; vol. 30 ; 1997 ; nr.2, s.88-89.

Trim, John: A View from the Bridge. I: 30 Years of Language Teaching. 1996. S. 324.